

NOVUS ORBIS

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Journal of Politics and International Relations

**Bir İnsan Hakkı Olarak Barış:
İnsan Hakları/Barış İlişkisinin 21. Yüzyıldan Görünümü**

*Peace as a Human Right:
Outlook of the Relationships between Human Rights and Peace from the 21st Century*
Fatma Akkan Güngör & Zehra Aksu

**Ofansif Realizm Bağlamında Kırım'ın İlhakı
Annexation of Crimea in the Context of Offensive Realism**
Oğuzhan Çakır & Ayça Eminoğlu

**Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçler Politikası:
BRICS ve MIKTA Ülkelerinin Meydan Okumaları**
*The European Union's Response to Rising Powers:
The Challenges of the BRICS and MIKTA Countries*
Fevzi Kırbaşoğlu & Özgür Tüfekçi

Kitap İncelemesi // Book Review
Dijital Savaşlar: Apple, Google, Microsoft Ve İnternet Savaşları
Charles Arthur
Ayşegül İncesu

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler
Bölümü

Cilt 2 | Sayı 1 | 2020
Volume 2 | Number 1 | 2020

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Özgür Tüfekçi

Genel Koordinatör / General Coordinator

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Alper Tolga Bulut

Yönetici Editörler / Managing Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Hülya Kınık
- Arş. Gör. / Research Assist. Göktuğ Kıprızlı

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Bülent Şener (*Türkçe Kitap / Books in Turkish*)
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Murat Ülgül (*İngilizce Kitap / Books in English*)

Alan Editörleri / Section Editors

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Ayça Eminoğlu
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Vahit Güntay
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Erol Kalkan
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. İsmail Köse

Yardımcı Editörler / Assistant Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Emel İlter
- Arş. Gör. / Research Assist. Çağlar Kaya
- Arş. Gör. / Research Assist. Ayçe Sepli
- Arş. Gör. / Research Assist. Sinem Çelik

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Prof. Dr. Mohammad Arafat – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Prof. Dr. Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Rahman Dağ – Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Prof. Dr. Süleyman Erkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayla Göl – University of Nottingham, UK
- Prof. Dr. Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Gökhan Koçer – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. SungYong Lee – University of Otago, New Zeland
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Didem Ekinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Hüsrev Tabak – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Coşkun Topal – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Journal of Politics and International Relations

Cilt 2 | Sayı 1 | 2020
Volume 2 | Number 1 | 2020

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

4

Bir İnsan Hakkı Olarak Barış:

İnsan Hakları/Barış İlişkisinin 21. Yüzyıldan Görünümü

Peace as a Human Right:

Outlook of the Relationships between Human Rights and Peace from the 21st Century

Fatma Akkan Güngör & Zehra Aksu

15

Ofansif Realizm Bağlamında Kırım'ın İlhaki

Annexation of Crimea in the Context of Offensive Realism

Oğuzhan Çakır & Ayça Eminoğlu

39

Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçler Politikası:

BRICS ve MIKTA Ülkelerinin Meydan Okumaları

The European Union's Response to Rising Powers:

The Challenges of the BRICS and MIKTA Countries

Fevzi Kırbaşoğlu & Özgür Tüfekçi

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

71

Charles Arthur

Dijital Savaşlar: Apple, Google, Microsoft ve İnternet Savaşları

Ayşegül İncesu

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Bir İnsan Hakkı Olarak Barış: İnsan Hakları/Barış İlişkisinin 21. Yüzyıldan Görünümü

Fatma AKKAN GÜNGÖR*
Zehra AKSU**

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 25.05.2020
Yayma Kabul Tarihi // Accepted: 16.06.2020

Öz

20. yüzyıl devletler için ulusal ve uluslararası sorunlarını tek başlarına çözemeyecekleri ve bu nedenle küresel işbirliğine yavaşmaları düzleminde muhafazakar ilkeyle düzenlenmiş ve günümüze kadar geçen sürede devlet egemenliği birçok tartışmaya konu olmuştur. Barış, dayanışma türünde bir insan hakkı olarak ortaya çıktığında literatürde insani müdahale kavramı ile birlikte ele alınmış ve sonrasında devlet egemenliği bağlamında geçerliliği tartışılmıştır. Tüm bu tartışmalar yaşanırken devlet hakkı mı insan hakkı mı sorunsalına odaklanan ve savaşların kaçınılmazlığı üzerinden barış çalışmalarına evrilen ve müdahale hakkı üzerine özne mi devlet mi çıkmazında kalan birçok düşünür, eski kavramları yeniden gündeme taşımakta ve yeni düzene yeni düşünceler üretmektedir. Barışın sistemde mi ulusta mı olması gerektiği sorusu üzerinden hareketle ana sorunsal, bu çağda tüm evreni içine alacak bir toplumun mu yoksa devletlerin egemenlik ilkelerinin devam edeceği ve savaşların da olası olduğu bir sistemin mi özne tarafından *doğru* kabul edileceğidir.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Sorumlu Yazar, fatmaakkangungor@ktu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, zehraksu46@gmail.com

Peace as a Human Right: Outlook of the Relationships between Human Rights and Peace from the 21st Century

Abstract

The 20th century has been regulated with a conservative principle due to the fact that states could not be able to solve their national and international problems on their own, and therefore should embrace the concept of global cooperation. That is the reason why state sovereignty has been the subject of many discussions until today. When peace emerged as a human right in the form of solidarity, it was taken into consideration in the literature together with the concept of humanitarian intervention. Furthermore, after that, its validity was discussed in the context of state sovereignty. While all these discussions are taking place, many philosophers/academics, who focus on the problematic of state right or human right and whose ideas evolve to peace studies over the inevitability of wars and reach a stalemate between the subject or state over the right of intervention, bring the old concepts back to the agenda and produce new ideas for the new order. Based on the question of whether peace should be in the system or within the nation, the main problematic in this era is whether a society that includes the entire universe or a system in which the sovereignty principles of states will continue and whether a system, in which wars are also possible, will be accepted as "right" by the subject.

Keywords: Human rights, Self-determination, Peace, Global Cooperation, Sovereignty

Giriş

20. yüzyılda ulusal self-determinasyon, barış, gelişme ve çevrenin korunması gibi ilkeler insan hakları bağlamında değerlendirilmekte ve bu durum şüphesiz küresel işbirliğini gerektirmektedir. 20. yüzyıl devletlerin ulusal ve uluslararası sorunları tek başlarına çözemeyecekleri ve bu nedenle küresel işbirliğine yansımaları düzleminde muhafazakar ilkeyle düzenlenmiş ve günümüze kadar geçen sürede devlet egemenliği birçok tartışmaya konu olmuştur. Gerçekten insanlık tarihinin özellikle küreselleşme süreciyle birlikte yeniden başladığı düzene doğru evrildiği söylenebilir.

Ulusal self-determinasyon, Soğuk Savaş döneminde koloni devletlerine yönelik bir hakken Soğuk Savaş sonrası dönemde azınlıklara ve maduna tanınması gereken bir hak olarak görülmüş, Versay Düzeninde ise İngiltere ve Fransa'nın Almanya bağlamında Avrupa devletleri üzerinde önem verdikleri bir ilke olmuştur. Büyük devletlerin ulusal çıkarları için gerçekçi politikada ama özgürlükçü düzlemde uygulama bulan bunun gibi

birçok kavram ve barış da küreselleşme sürecinde farklı şekillerde anlamlandırılmıştır.

Barış, dayanışma türünde bir insan hakkı olarak ortaya çıktığında literatürde insani müdahale kavramı ile birlikte ele alınmış ve sonrasında devlet egemenliği bağlamında geçerliliği tartışılmıştır. Yine de barışın yeniden tesisi, El Salvador, Kamboçya, Guatemala, Haiti, Burundi, Ruanda, Yugoslavya ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki BM misyonları gibi insan haklarını incelemesi bağlamında önemli görülmüştür. Bu durumun aynı zamanda teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak sivil toplum kuruluşlarının sayısının ve etkililiğinin artmasıyla da yakından ilgili olduğunu belirtmek gerekir.

Tüm bu tartışmalar yaşanırken devlet hakkı mı insan hakkı mı sorusuna odaklanan ve savaşların kaçınılmazlığı üzerinden barış çalışmalarına evrilen ve müdahale hakkı üzerine özne mi devlet mi çıkmazında dönen birçok düşünür eski kavramları yeniden gündeme taşımakta ve yeni düzene yeni düşünceler üretmektedir. Walzer, devleti ortak bir yaşam sürmek için bir araya gelmiş bireylerin toplu haklarını temsil ettiği için ulusal sınırları da ahlaki bağlamda değerlendirmektedir. Böylece devletlerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı bireylere saygıyla ilişkili görülmektedir. Beitz'in ise uluslararası politikayı bir devletler toplumu olarak değil, bireyler toplumu olarak gördüğü söylenebilir. Kozmopolitler ulusal sınırların ahlaki bir statüsü olmadığına inanmakta ve onları dağıtımsal adalet açısından yok edilmesi gereken bir eşitsizliğe katkı sağladığı yönünde ele almaktadır. Bu durum karşı taraftan düzensizliğe neden olabileceği yönünde eleştirilmektedir. Ayrıca ulusal düzeyin mi yoksa ortak bir topluluğun mu çatışmaları önleyeceği ya da kaynakların yeniden dağıtımının sağlanmasının mümkün olup olmayacağı konusu da tartışılmaktadır.

1) Bir İnsan Hakkı Olarak Barış

İnsan hakları rejiminin tarihsel süreçte incelendiğinde adalet fikri ve ortak insanlık bağlamında başkalarından ne istenebileceği ve başkalarına ne borçlu olduğu soruları üzerine temellendirildiği görülmektedir. Burada Batılı insan hakları teorileri, sosyal ve ekonomik haklara öncelik verme eğilimindedir. Shue, Beitz ve Pogge küresel ekonomik bölüşümde adalet ile daha geniş küresel adalet hedefleri arasındaki ayrımı sorgulamakta ve aynı zamanda dünyadaki insanların büyük bir kısmı ciddi boyutlarda bir yoksullukla karşı karşıyayken insan özgürlüğünden bahsedilmesinin ne kadar anlamlı olduğunu tartışmaktadır. İnsan hakları tartışılırken küresel eşitsizlik konusuna her zaman yer verilmesi gerektiği görüşü aslında Batı için sorunludur. Ekonomik hakların elde edilmesinin çok zor

olduğu bilinmekle birlikte tüm insan hakları rejiminin bundan zarar göreceği yönündeki endişeye, ekonomik hakların insan gelişimindeki öneminin kabul edilmesinin Batının uzun süredir kullandığı bazı kaynaklardan vazgeçmesi anlamına geleceği yönünde duyulan endişe eşlik etmektedir. İnsan hakları rejimine getirilen diğer bir eleştiri hak sahibinin doğasıyla ilgili sorunları içermektedir. İnsan hakları kavramı evrensel bir insan kimliğine işaret eder ki söz konusu kimliğin ulusal, etnik ve dini kimliklerin üstünde yer aldığı kabul edilmektedir. Bu konu ile ilgili literatürde iki görüş bulunmaktadır. Bireylerin bu haklara sahip olmaları için insan olmalarının yeterli olduğu, üyesi oldukları ulus veya topluluğun bu haklarla hiçbir ilgisi olmadığı görüşü bunlardan birisidir. Bu konum genellikle kozmopolit kabul edilir ve birçok şeyi paylaşan insanların bu paylaşımlarının siyasal olarak anlamlı olması gerektiği anlayışıyla desteklenir. Diğer görüş ise insanların yalnızca insan oldukları için çok az ortak paydaya sahip olduğu yönündedir. Kimliklerin daha çok sosyal ilişkilerde gizli olduğu ve sosyal ilişkiler öncesinde kimliklerin oluşmadığı düşüncesiyle insan hakları kavramının evrensel geçerlilik iddiası kabul edilmez (Brown ve Ainley, 2006: 198-199).

İnsan haklarının içeriği küreselleşme süreci içerisinde önemli oranda gelişmiştir. Vasak'a, (1997) atıfla üç nesil insan haklarından (Bkz.: Tablo 1.) bahsedilebilir (Heywood, 2016: 368). Burada barış, İkinci Dünya Savaşı sonrasında bir dayanışma hakkı olarak ele alınmaktadır. İnsanların barış içerisinde yaşama hakkı 20. yüzyıl ve 21. yüzyılda birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Özellikle insan haklarının devletlerin egemenlik haklarından daha öncelikli olduğu görüşü, insan haklarını desteklemek amacıyla yapılan müdahalelerin meşru, hatta belki de zorunlu olduğu yönündeki kabulü destekleyecektir.

Nesil	Tür	Temel Tema	Haklar	Temel Belgeler
Birinci nesil (18. ve 19. Yüzyıl)	Sivil ve siyasal haklar	Özgürlük	-Hayat, özgürlük ve mülkiyet -Ayrımcılığa tabi tutulmama -Keyfi şekilde tutuklanmama -Düşünce özgürlüğü	-BM Beyannamesi, 3. ve 21. Maddeler arası -Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi
İkinci nesil (20. Yüzyıl)	Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar	Eşitlik	-Çalışma -Sosyal güvenlik -Sağlık	-BM Beyannamesi, 22. ve 27. Maddeler arası

			-Eğitim -Ücretli tatil	-Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi
Üçüncü nesil (1945 sonrası)	Dayanışma hakları	Kardeşlik	Self- determinasyon -Barış -Gelişme -Çevrenin korunması	-Stockholm İnsan Çevresi Sözleşmesi,1972 -Rio 'Yeryüzü Zirvesi', 1992

Tablo 1: İnsan Haklarının Üç Nesli.

Devlet hareketi ve devletin güç kullanımı için insani gerekçelerin yeni olmadığı yirminci yüzyıl ile on dokuzuncu yüzyıl insani müdahale uygulamaları karşılaştırılarak anlaşılabilir. Aslında insanların müdahaleyi *hak etmeleri* konusundaki devlet algısının yeni olduğu kabul edilir. Batılı devletlerdeki insanlar diğer şeylerin yanı sıra insani müdahale için kendilerini yirminci yüzyıl boyunca Batılı olmayan toplumlarla ilişkilendirmeye başlamıştır.¹ Yine bu bağlamda değişen normlar dikkate alındığında egemenlik ve insani söylemin gelişimi Avrupalılar için bir yeniden tanımlama ve *insanlığın* evrenselleştirilmesini içeren de-kolonizasyon ve self-determinasyon normlarıdır. Normların uluslararası örgütler ve kurumların içine yerleşme şekliyle insani normların ve müdahale göz önüne alındığında normun kurumsallaşmasının norm gelişiminin yöntemleri için önemli olduğu görülmektedir (Finnemore, 2016: 312-313).

2) Barış İçinde Yaşama Hakkı ve İnsani Müdahale

İnsani müdahalenin ortaya çıkışı insan hakları rejiminin artan gücüyle, özellikle rejimin meşru devlet egemenliği kavramının özne haklarından kaynaklandığı yönündeki fikriyle ilişkilendirilebilir (Brown ve Ainley, 2006: 209). Evrensel hukukun iç hukuku yukarıdan belirlediği ve onu biçimlendirmeye yöneldiği dönüşümün önemli göstergelerinden biri de *müdahale hakkı* denen hakkın gelişmesidir. Bunun genelde dünya düzeninin hakim öznelerinin insani sorunları engelleme ya da çözme, antlaşmaları güvence altına alma ve barışı dayatma amacıyla öteki öznelerin topraklarına müdahale hakkı ya da görevi olarak anlaşıldığı düşünülmektedir. *Müdahale hakkı* uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve sürdürülmesi görevi ile sisteme giren BM'nin en önemli aracı olarak görülmektedir. Daha önceki sistemde olduğu gibi tek tek egemen devletler ya da BM'nin sadece gönüllü olarak imzalanmış uluslararası antlaşmaların uygulanmasını ya da dayatılmasını sağlamak üzere müdahalede bulunmadığı belirtilmektedir.

Hardt ve Negri'ye göre konsensüs yoluyla meşruluk kazanmış ulus-üstü özneler, herhangi bir acil ve istinai durum değil, *temel adalet değerlerine gönderme yapılarak* haklılaştırılan sürekli bir acil ve istinai durum kurgulamakta ve böylece polislik hakkı evrensel değerler tarafından meşrulaştırılmaktadır (Hardt ve Negri, 2012: 39-40). Özellikle Onuf'un söylemin önemine vurgu yapması bağlamında *hegemonik söylem* dikkate alındığında çatışmayı etnik temizlik olarak adlandırmanın, çatışmaya nasıl insani müdahalenin yolunu açtığını göstermesi önemlidir.

Vitoria ve Grotius, bir devletin kendi tebaasına kötü muamelede bulunmasını önlemeye yönelik müdahale hakkının olabileceğini kabul etmişlerdir. Bu tür insani müdahalenin örneklerine 1827 Navarin Savaşı'nda, 1945 sonrası dönemde Bangladeş ve Kamboçya'da rastlanılmış ancak hiçbiri insani müdahale türü olarak ele alınmamıştır. Söz konusu müdahalelerde daha çok ulusal çıkar ve bölgesel istikrar sağlama ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Modern insani müdahale, Soğuk Savaş sonrası dönemin ortaya çıkardığı bir olgu olarak ve *yeni dünya düzeni* kurma arzusuyla ilişkili görülmektedir (Heywood, 2016: 380).

İnsani müdahale ile ilgili olarak devlet üzerine yapılan tartışmalar önem kazanmaktadır. Devlet haklarını bireysel haklarla ilişkilendiren ya da olaya farklı yaklaşan anlayışlar mevcuttur. Organizmacı devlet anlayışı, devleti doğan, beslenen, büyüyen ve ölen bir canlıya benzeten bir yaklaşımdır. Organik devlet ise devletin insanlardan bağımsız bir kişiliğinin olduğu iddiasına dayanmaktadır. İnsani müdahalenin ahlaki açıdan uygulanabilir olup olmadığı ile ilgili bir hususta devlet, hangi şartlar altında başka bir devletin topraklarında askeri güce başvurabilir? Nardin (2014) bu durumun karışmama ilkesine karşı durduğunu belirtir. Vatandaşların birbirlerinin özerklik ve beden bütünlüğüne saygı göstermek zorunda olduğu görüşü devletlerin de birbirlerinin egemenliğine ve ülke bütünlüğüne saygı göstermesi gerektiğine yönelik görüşe uygun düşmekte ve insani müdahale kavramı olarak hep bir muğlaklık taşımaktadır.

Müdahale etmeme ilkesini destekleyecek görüşler ileri süren teorisyenlerden biri olarak Walzer (2004), ahlaki olarak devletlerin, toplumsal sözleşme vasıtasıyla devlet içindeki vatandaşların tek tek haklarından kaynaklanan bir özerklik hakkı olduğunu iddia etmektedir. Bu nedenle devlete ait toprak bütünlüğü ve siyasal egemenlik haklarının tıpkı bireye ait yaşam ve özgürlük haklarının savunulduğu gibi ahlaken savunulabileceği üzerinde durmaktadır. İnsani müdahaleyi teorik olarak haklı görmekle birlikte yalnızca *insanlık vicdanını şokeden* hareketler meydana geldiği zaman müdahalenin gerektiğini ifade etmektedir. Walzer'e göre genel olarak

devletlerin vatandaşlarının çıkarlarını temsil ettiği kabul edilmeli ve bu nedenle onların özerklik haklarına saygı gösterilmelidir. Bu görüş, Brown ve Ainley'e göre devleti vatandaşlarının refahı karşısındaki başlıca tehdit olarak gören ve temel insan haklarına saygı gösterilmediği her durumda müdahale edilmesini savunan müdahale yanlılarının görüşlerinden belirgin biçimde ayrılmalıdır (Brown ve Ainley, 2006: 214).

Walzer, *Just and Unjust Wars*'da (1977) açık saldırı olmadığında savaşı ve askeri müdahaleyi ahlaken haklı gösterebilecek dört durumu tartışmaktadır. Birinci istisna 1967'deki İsrail saldırısının örneklediği engelleyici müdahaledir. Bir devletin toprak bütünlüğüne ve siyasi egemenliğine açık ve yeterli bir tehdit varsa hemen harekete geçmesi gerekir, yoksa daha sonra bir şey yapma şansı olmayacaktır. Ama tehdit her an gerçekleşecek kadar yakın olmalıdır. Bu gibi bir argümanın Afganistan'a Sovyet müdahalesini haklı göstereceği belirtilir. Engelleyici savaşlar ile önleyici savaşlar arasında fark vardır. Engelleyici bir saldırı savaş çok yakınsa olur. Önleyici bir saldırının ise liderler savaşın şimdi olmasının sonra olmasından daha iyi olduğuna inandıklarında olduğu görüşü hakimdir. Müdahaleye karşı kuralın ikinci istisnası önceki bir müdahaleyi dengelemek için müdahaleye gerek duyulduğunda ortaya çıkmaktadır. Kuralın geçmişi 19. yüzyılda geliştirilen, bir halkın kendi kaderini belirleme hakkına sahip olduğu yolundaki liberal görüşe ve Mill'e kadar uzanır. Bir müdahale yerel halkın kaderini belirlemesini engelliyorsa ilk müdahaleyi hükümsüz kılan bir karşı müdahale haklı gösterilebilir, zira bu müdahale yerel halka karar verme hakkını geri vermektedir. Mill'e göre müdahaleye sadece önceki bir müdahaleyi dengelediği kadarıyla izin verilmekte, bundan fazlası haklı gösterilememektedir. Ağır basan ilke yerel halkın kendi sorunlarını çözmesine izin vermektir. ABD bazen bunu Vietnam'a müdahalesini haklı göstermek için kullanmıştır. Müdahaleye karşı kuralın üçüncü istisnası katliam tehdidi altında olan insanları kurtarmak gerektiğinde oluşmaktadır. Bu insanlar topyekün imhadan kurtarılmıyorsa özerkliklerine ya da haklarına saygı gereği müdahale etmemek anlamlı görülmemektedir. 1979'da Tanzanya diktatör bir devlet başkanının çok sayıda insanı katletmekte olduğu Uganda'ya girmiş ve müdahalesini katliam tehdidi altındaki halkı kurtarmak şeklinde gerekçelendirmiştir. 2005'te BM Genel Kurulu insanları önlenbilir felaketlerden koruma sorumluluğunu kabul eden bir karar benimsemiştir, ama insani yardım konusu hala tartışmalıdır. Müdahale etmemeye dördüncü istisna temsili karakterini kanıtladıklarında ayrılıkçı hareketlere yardım hakkıdır. Diğer bir ifadeyle bir ülke içindeki bir grup insan ayrı bir ülke olmayı istediğini açık bir şekilde

kanıtlamışsa ayrılmasına yardımcı olmak meşrudur, çünkü bunu yapmak söz konusu grubun haklarını paylaşmasına ve bir ulus olarak özerkliğini geliştirmesine yardım etmektedir (Nye ve Welch, 2010: 285-287).

Sonuç

Walzer devletlerin haklarıyla insan hakları arasında bir ayırım yapmaktadır. Devletlerin haklarının vatandaşlarının rızasına dayandığını belirtmekte ve bu nedenle savunmacı savaşın haklı olduğu yönündeki düşünceye yönelmektedir. Körfez Savaşı'nda koalisyon güçlerinin Kuveyt'in egemenliği iade edildikten sonra başkente girmemesini olumlu ancak halkın zulümden kurtarılması konusunun koalisyonun görevi olduğu yönünde olumsuz düşünmektedir. Yine savaş ile ilgili kararların öznel haklarla bağlantılı olmasını öngörerek modern haklı savaş söylemini bu öncelikte değerlendirmektedir. Devletler organik bütün olarak değerlendirilemez.²

Devlet hakkı mı insan hakkı mı sorunsalı aynı zamanda barışın sistemde mi ulusta mı olması gerektiği tartışmasını beraberinde getirmiştir. Barışın sürekliliği üzerine insanlığın tek bir ahlaki topluluk olduğunu ve bütün insanların ve özellikle hükümetlerin düşünülebilecek geleceği için gerçekleşmesi gereken bir zorunluluk olarak kabul etmesi gerekecektir. Gallie, burada Kant'ın insanlığın bir bütün oluşturduğu stoacı-Hristiyan fikrinin siyasal sonuçlarını ciddiye alarak bu görüşe en büyük iltifatı yapmış olduğunu hatırlatır. Bu bağlamda insanlar arasındaki adaletin devletler arası adalet aracılığıyla arayışı olarak algılanan barış düşüncesinin henüz gerçekleşmediğini ve başlaması gerektiğini; bilinen bütün uluslararası sistemlerin özünde birer savaş sistemi olduğunu ve bu sistemlerin çağını aşan uluslararası hukukçular tarafından yapılan savunmalarının bile aslında savaşın savunması olduğunu; böyle algılandığında insanların devletler şeklinde birleşip adaletin uygulanabilmesi (veya temel insan haklarının korunması) için devlet ve hükümetlerinin desteklenmelerinin aklın bir talebi olduğu kadar devletler arasında akıl doğrultusunda işlemesi gereken anlaşmanın, devletlerin içlerinde dayandıkları adalet ve güvenlikten farklı ilkelere dayanması gerektiğini (böylece evrensel bir imparatorluk veya süper devlet veya uluslararası polis gücünün politikanın ikinci en büyük problemine herhangi bir çözüm getirmediği); sürekli bir uluslararası güvenlik sisteminin imkansızlığının bu düşünceye ahlaki ve rasyonel zorunluluk açısından gölge düşürmediğini, aksine her zaman için var olan başarısızlık olasılığının onu yaşatmak için gereken bilinçli çabanın temelindeki güdüyü oluşturduğunu; pratik aklın gerektirdiklerinin devletler arasındaki barışı gerçekleştirme

görevini empoze ettiğini ve tanımadığı ama bunu başarmakta yetersiz olduğunu; bu görev için gereken desteğin bireysel çıkar veya fayda düşüncelerinden değil, insanın içinde bulunduğu kronik asosyal sosyalleşmede olduğunu ve Kant'ın insan tabiatında muhtemelen saf olarak, muhtemelen de kasten, *doğanın gizli planına* atfettiği belirsizliklerinin sömürülmesinden kazanılabilecek şaşırtıcı avantajları yine sezgiyle öğrendiğini belirtir Gallie. Bu son sezgi mevcut egemen devletler ve bilindiği kadarıyla mevcut insan tabiatı veri olarak kabul edildiğinde, bütün devletlerarasında savaşı ortadan kaldırmak ve onu çeşitli uzlaştırma ya da müzakere biçimleriyle değiştirmek için kendi iradeleriyle yapmış oldukları bir anlaşmanın, sadece savaşın dayanılmaz ve gerçekten artık düşünülemez olması halinde -sadece ahlaken ve ekonomik olarak değil ama biyolojik olarak da- beklenebileceği anlamında düşünülmektedir (Gallie, 2015, 287-288). Walzer (1970), Kant'a göre devlet kişinin mülkiyetini, ailesini ve çevresini koruduğu için birey siyasal yükümlülüklerin altına girdiğine atıfla bu kişinin kendi hayatını başkaları uğruna riske atması anlamına geleceğini not düşer ve burada siyasal olan hiçbir şeyin olmadığını da ekler (Smith, 2015, 399). Hegel, devleti sadece sivil toplumdaki ibaret görerek ve onun temel amacının bireylerin hayatını ve mülkiyetini güvencede tutmaktan ibaret sayarak böyle bir fedakarlığı istemenin yanlış bir hesaba dayandığını çünkü böyle bir güvencenin güvenceye alınması gereken şeyin feda edilmesiyle sağlanamayacağını belirtir. Locke, Hume ve Smith sivil toplumun bireyciliğin egemen olduğu bir yaşama alanına denk geldiğine değinir. Devleti korumak zorunda olduğu özel hakların sahibi olarak gören çağdaş doğal hak kuramına dayanarak sivil toplum modern dönemin bir olgusu olarak düşünülmektedir. Siyasal topluluğun tersine sivil toplumun benzersiz olarak görülen yanı bu toplumun herkesi kendi amacına ulaşmak için bir yol olarak gördüğü bir süreçte oluşmasıdır. Bu durumda Hegel savaş insan yaşamında rastlantısal ya da olası bir olgu olarak düşünmemiştir, ona maddenin doğası içinde metafizik bir alan bulmaya çalışmıştır (Gallie, 2015, 399-401). Böylece temel sorunsal, bu çağda tüm evreni içine alacak bir toplumun mu yoksa devletlerin egemenlik ilkelerinin devam edeceği ve savaşların da olası olacağı bir sistemin mi özne tarafından doğru kabul edileceğidir...

Extended Abstract

In the 20th Century, principles such as national self-determination, peace, development, and environmental protection were evaluated within the context of human rights, and this perspective certainly requires global cooperation. The

20th century was built on the basis of the conservative principle, referring that states cannot solve national and international problems on their own. Thus they need to rely on global cooperation. As a result, the concept of state sovereignty was the subject of intellectual discussions in the recent past. At this point, it can be said that the history of humanity has marched on a period as if this history started over with the globalization process.

When the idea of peace emerged as a component of human rights within the framework of solidarity, it was assessed together with the concept of humanitarian intervention in the literature, and its validity was discussed as a part of state sovereignty. Nevertheless, the re-establishment of peace has been considered as a crucial notion in the context of prioritizing human rights as it was observed in the UN missions carried out in El Salvador, Cambodia, Guatemala, Haiti, Burundi, Rwanda, Yugoslavia, and the Democratic Republic of Congo. It should be noted that this situation is also closely related to the increase in the number and effectiveness of non-governmental organizations by means of technological developments.

While all these discussions are taking place, many thinkers -who focus on the problematic of state's right or human rights and think of peace studies as a result of the inevitability of wars and thus end up with the right to intervene, revealing the dilemma between subject and state- bring the old concepts to the agenda and produce new ideas for the new order. Walzer evaluates national borders by employing the moral dimension since the state represents the collective rights of individuals who came together to lead an ordinary life. Thus, respect for the sovereignty and territorial integrity of the states seems to have a connection with respect for individuals. It can be said that Beitz sees international politics not as a society of states, but as a society of individuals. Cosmopolitan thinking believes that national borders do not have moral status and considers these national borders as they contribute to the inequality that must be destroyed in favour of distributional justice. The dissenters criticized this situation as it may cause the disorder. The topics such as whether the national level or a common community will prevent conflicts or whether it will be possible to redistribute resources have also been discussed.

Kaynakça

Brown, C. ve Ainley, K. (2006). Uluslararası İlişkileri Anlamak. Yayın Odası, İstanbul.

Finnemore, M. (2016). İnsani Müdahale Normlarının İnşası. Uluslararası İlişkiler Teorisi. Viotti, P. R. ve Kauppi, M. V.

(Ed.), (Beşinci Basımdan Çeviri Editörü Metin Aksoy), Nobel Yayınevi, 309-321.

Gallie, W. B. (2015). Kant: Ebedi Barış Üzerine. Uluslararası İlişkiler ve Siyasal Düşünce. Yalvaç, F., (Der.), Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, 267-290.

Hardt, M. ve Negri, A. (2012). İmparatorluk. (Çev.: Abdullah Yılmaz), 7. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Heywood, A. (2016). Küresel Siyaset, 4. Baskı, Adres Yayınları, Ankara.

Nardin, T. (2014). Uluslararası Siyaset Teorisi. Burchill, S. vd. (Der.), Uluslararası İlişkiler Teorileri, (Çev.: Muhammed Ağcan - Ali Aslan), Küre Yayınları, İstanbul, 379-416.

Nye, J. S., Jr. ve Welch, D. A. (2010). Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak. (Çev.: Renan Akman), Türkiye İş Bankası-Kültür Yayınları, İstanbul.

Smith, S. B. (2015). Hegel'in Savaş, Devlet ve Uluslararası İlişkiler Üzerine Görüşleri. Uluslararası İlişkiler ve Siyasal Düşünce. Yalvaç, F., (Der.), Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, 395-409.

¹ On dokuzuncu yüzyılda Avrupalı Hristiyanlar insani müdahalenin tek odağıyken bu odak evrenselleştirilmiş ve yirminci yüzyılın sonlarında bütün insanlar uluslararası normatif söylemde *eşit hak eden* olarak kabul edilmiştir. Bkz.: (Finnemore, 2016: 315).

² Devlet, aile, sosyal sınıf ve politik yapıların insan bedeninin hücreleri ve organları ile karşılaştıran organizmacı analogilerin, zihinlerde mevcut toplumsal yaşamın doğal bir yaşam olduğu yönünde imgeler oluşmasına yol açtığı yönündeki görüş için bkz.: (Balkız, 2004: 151).